

mohli svěřit evaluaci primárně žákům samotným a až z produktů evaluací takto vzniklých dále usuzovat a kompilovat i v dlouhodobém horizontu sběru informací.

2.7.6 Kompetence občanské

Dle organizace Campaign for the Civic Mission of Schools (USA, MD) kompetence občanské zahrnují znalost občanského obsahu, intelektuální participační občanské dovednosti a občanské dispozice. Občanský obsah je definován na úrovni základních znalostí a dovedností směřujících k aplikaci. Např. mechanismy a struktura právního systému, politické procesy, analýzy sociálních problémů. Občanské dovednosti zahrnují identifikaci, posuzování, utváření názorů, analýzu atd. Z velké části korespondují tyto kompetence s kompetencemi komunikačními, ale jsou směřovány spíše do oblasti sociální, oblasti větších skupin, nekorektně můžeme tuto oblast popsat také jako politickou. Občanské dispozice zahrnují inter a intra personální hodnoty a chování. Např. tolerance a respekt, odmítání násilí.

Hoskins a kol. (2008) ve svém článku *Measuring Civic Competence in Europe* představuje kompletní výzkum představující metodiku měření úrovně rozvoje občanských kompetencí pomocí komplexního indikátoru (CCCI nebo v druhé fázi CCCI-2). Pro sběr údajů pro vytvoření CCCI bylo použito kognitivního testu pro respondenty, který se skládal z 80 otázek měřících občanské znalosti a sledoval i občanské „uvažování“ respondenta. Dále byl použit žákovský dotazník, který měřil žákovské postoje a chování. Výsledky všech testů byly zpracovány pomocí 15 stupnic.

2.7.6.1 Doporučení

Mezi občanské dispozice definované dle Campaign for the Civic Mission of Schools (USA, MD) patří i „připravenost omezit osobní zájmy pro dosažení společných cílů“. Můžeme toto nazvat jako určité sebeobětování. V kontextu kompetencí k řešení problému se jedná o schopnost neprosazovat vlastní řešení na úkor například evidentně lepšího řešení konkurenta/spolupracovníka. Vrátime-li se ke znalosti občanského obsahu a budeme ji chtít reflektovat z pohledu vzdělávací oblasti Člověk a svět práce, můžeme si jmenovat několik příkladů: sociální napětí jako důsledek automatizace (parní stroje, Fordova inovace výrobního procesu, Průmysl 4.0), Edisonova vize přenosu proudu versus Teslova a Westinghausova atd.

Organizace Campaign for the Civic Mission of Schools doporučuje sledovat úroveň rozvoje občanských kompetencí pomocí výběrových testů, studentských esejí, hodnocení výkonnosti nebo hodnocení portfolia. Těmito metodami lze podchytit znalosti, schopnosti, dispozice i školní klima.

Převod výsledků testů na konkrétní kvantifikátory je výhodný zejména pro porovnání velkého množství výsledků, a to i v mezinárodním kontextu. Hoskins a kol. (2015) provedli výzkum v rámci 38 zemí a 140 000 žáků. Nutno podotknout, že výsledky českých žáků nejsou nejlepší (postkomunistická minulost, povědomí o občanství na základě etnického původu atd.).

Existují tři hlavní strategie vzdělávání občanů: diskrétní výuka, integrace do jiných oborů a průřezový přístup (Eurydice 2012).

2.7.7 Kompetence pracovní

Dříve uvedený pracovní materiál z australské Staines memorial Collage (2010) obsahuje i aktivity směřované do oblasti pracovních kompetencí. Podchycuje pracovní návyky opět pomocí modelové situace. Úloha je koncipována jako sled několika konkrétních denních pracovních činností člověka v realitní kanceláři. Žáci mají identifikovat priority a případně odhadnout časovou náročnost jednotlivých činností. Jiné cvičení je směřováno do oblasti organizačních pravidel ve firmě, dílně atd. Toto cvičení je spojeno s aktivním vyhledáváním